

JONGENSMEISJE

Michiel van Erp en Daniëlle Serdijn maakten een documentaire én een boek over vijf transseksuele vrouwen die zich in de jaren 50 en 60 illegaal lieten opereren door dokter Burou in Marokko. Fragment uit het hoofdstuk 'Colette'.

I AM A WOMAN NOW
ZONDAG, NEDERLAND 2, 20:20 UUR
DONDERDAG, CANVAS, 23:45 UUR

In de kleedkamers van de nachtclubs kwam het onderwerp geregeld ter sprake: in Casablanca, bij dokter Burou, kon je je laten opereren. 'Maar het waren vreselijke verhalen die de ronde deden,' vertelt Colette Berends (1936) die in haar jonge jaren, voor de operatie, als travestiedanseres in nachtclubs door heel Europa werkte.

Colette

MARK VAN NELLE

‘Bij het ontwaken na de operatie zouden mensen vastgebonden zijn. En gillend van de pijn zouden ze uit het raam willen springen. Rare verhalen. Daarom wilde ik die dokter Burou eerst leren kennen.’

Colette vertrok naar Marokko en sloot zich aan bij een gezelschap dat optrad in Don Quichot, een van de beste nachtclubs in Casablanca. Op deze manier stelde ze zichzelf in de gelegenheid kennis te maken met dokter Burou en uit te vissen wat voor soort man hij was. ‘Het gaf me een beter gevoel, meer zelfvertrouwen, als ik die man van tevoren eens gezien had. Ik ben erheen gegaan en hij viel me reuze mee. Het was een echte arts. Hij sprak niet al te uitgebreid. Wel stelde hij me gerust. Hij zei: “Als je wakker wordt, zul je beslist geen pijn hebben. Later pas komt de pijn. Maar zoiets is ook logisch, want het is een grote ingreep”’

‘Zo’n twee maanden tot aan de operatie heb ik in Don Quichot gewerkt. Dat was werkelijk nodig, want ik moest het geld bijeen zien te krijgen voor de operatie. Ik moest ongeveer 10.000 gulden betalen, daar moest ik echt voor sparen. Ik moest ervoor zorgen dat ik mijn salaris letterlijk in eigen hand hield, want Burou wilde constant betaald worden. Het was geheim, illegaal.’

‘Toch was het wel bekend wat er in die kliniek gebeurde. Ik lag in mijn bed, vlak nadat ik geopereerd was. Daar werd ik op een dag bezocht door de directie van Puerta del Sol,

Colette

Dokter Burou

‘Een dag oftien heb ik in de kliniek gelegen. Dat was langer dan gepland, want ik kreeg een liesinfectie.’

een andere nachtclub. Ze zeiden me: “Colette, je hoeft niet terug naar Holland als je dat niet wil. Wij hebben iemand nodig, zou je bij ons willen komen werken?”’

‘Een dag oftien heb ik in de kliniek gelegen. Dat was langer dan gepland, want ik kreeg een liesinfectie. Dat dat

gebeurde was vervelend, maar vreemd vond ik het niet. Het is immers een kwetsbaar deel van het lichaam, met darmen, een urineleider et cetera. Toen bedacht ik dat het misschien wel slim was om langer in Casablanca te blijven. Het leek me veilig om bij Burou in de buurt te zitten want inmiddels hadden mij ook verschillende verhalen bereikt van mensen die na de ingreep niet meer konden plassen. Ik dacht: voor me zoiets in Holland gebeurt, waar ze van niks weten en waar ze vooral van niks willen weten, kan ik maar beter zorgen dat ik hier nog een poosje blijf. Twintig dagen na de operatie ben ik gaan werken in Puerta del Sol. Daar ben ik twee maanden gebleven.’

‘Ik herinner me dat ik de dag na de operatie alleen maar heb gehuild. Sommige mensen dachten dat ik spijt had. Dat was niet zo, ik was heel gelukkig. Toch bleef ik maar huilen. Dat was van de spanning. Toen ik dit mijn moeder vertelde, zei ze: “Met de geboorte van ieder kind had ik zo’n huil dag, alle spanning komt er in één keer uit.” Zij begreep het.’

‘In Marokko ben ik meteen begonnen met het veranderen van mijn papieren. Op mijn geboorteakte stond weliswaar nog dat ik een man was, maar op al mijn andere documenten kon ik voortaan invullen dat ik een vrouw ben.’

Voor Colette geopereerd was, kon het lastig zijn met de liefde. Als ze iemand leerde kennen kwam vanzelf het moment waarop ze iets had

uit te leggen. Het gebeurde regelmatig, zoals toen ze in Zürich was, waar ze met een groep optrad in de clubs. ‘Een prachtige knaap,’ zo omschrijft Colette de man die haar het hof probeerde te maken. ‘Hij had grote plannen, maar toen ik hem vertelde hoe ik in elkaar zat, zei hij: “Sorry, het is mijn doel om een gezin te stichten. Ik wil kinderen, maar dat is met jou niet mogelijk. We moeten het hierbij laten.” Op een bepaalde manier vond ik het begrijpelijk.’

‘Het feit dat ik geen kinderen kan krijgen is uiteraard altijd blijven bestaan, en daar ben ik best wel eens rouwig om geweest, maar dat ik met een man kon verkeren, dát was voor mij het belangrijkste. Mensen vragen me wel eens: heb je je daarvoor nou laten opereren? Maar zo zit het beslist niet, eerder is het zo dat het mij zo compleet maakte dat ik echt van een man kon houden.’

‘Achmed was de eerste. Een enige knaap om te zien, integer ook. Dat heeft me onbevangen gemaakt tegenover het Arabische ras, maar ze waren niet allemaal zo aardig. Ik heb ook nare ervaringen gehad, als vrouw.’

‘Achmed werkte bij de douane. Op een bepaald moment werd hij overgeplaatst naar Agadir. Nadat ik geopereerd was, heb ik hem daar opgezocht. Hij is de eerste met wie ik gemeenschap heb gehad. Daar bewonder ik hem nog steeds om, want mijn lijf was teer en kwetsbaar, zo net na die operatie. Hij toonde het

volste begrip. Het was duidelijk dat hij mij een plezier heeft willen doen, niet zichzelf. Het was buitengewoon met hem, werkelijk waar. Ik beschouw het nog altijd als de eerste stap in mijn leven.'

'Het is ons niet gelukt bij elkaar te blijven. Zijn ouders hadden er veel moeite mee, met ons, begrijp je wel. Toen wij dat inzagen zette hij me op de bus van Agadir naar Casablanca. We zeiden *au revoir* en dat was het.'

'Jaren later liep ik met Ton, mijn toenmalige verkering, over de antiekmarkt op het Vosjesplein ergens in Brussel. Hoor ik ineens iemand achter me zeggen: "*Colette, c'est toi?*" Stond Achmed ineens achter me. Hij woonde in Brussel nu. Ik vroeg hem waarom hij me nooit eens een brief had teruggeschreven. Hij zei dat hij mijn brieven nooit had ontvangen. Ik denk dat zijn ouders die brieven verscheurd hebben.'

'Ik schreef die brieven om herinneringen op te halen aan die goeie tijd die we hebben gehad. Ook wilde ik mijn dankbaarheid uiten. Ruim vier maanden ben ik in Casablanca geweest en ik vond het fijn dat hij er was. Ik had steun aan hem. Hij had zoveel geduld en ik was koud tot op het bot. Niet alleen psychisch, ook fysiek. Dat hij me heeft vastgehouden, getroost, me warmte heeft gegeven, dat vond ik mooi van hem. Daarvoor voel ik nog altijd dankbaarheid.'

Colette vertelt met plezier over haar liefdes. Het waren er best veel, geeft ze schoor-

Colette met haar (ex-)geliefde Ton.

voetend toe. 'Ik heb verschillende grote liefdes gehad. Ook van diverse nationaliteiten. Ik was natuurlijk best nieuwsgierig.'

'Zo had ik twee jaar een relatie met een knaap uit Noord-Italië. Maar eigenlijk was dat twee jaar te lang. Het was nogal een macho, en hij had losse handjes. Ja ook die kant van het vrouw-zijn heb ik meegekregen. Ik had het nooit mogen toestaan, maar het is nu eenmaal zo gebeurd.'

'Drie jaar later leerde ik Ton kennen. Ik was hem tegengekomen op straat, waar hij aan het werk was. We spraken dikwijls af in hotels en hadden glanzende seks. Maar aan het eind van de middag moest hij altijd weg, want Ton was getrouwd. Hij had drie kinderen. Ik had er weinig vertrouwen in dat het echt iets zou worden. Toen zijn echtgenote er op een gegeven ogenblik achterkwam, heb ik haar opgezocht om met haar te praten. Dat vond ik

belangrijk om te doen, want er waren kinderen in het spel. Ik heb haar gezegd: "Houd hem thuis! Misschien is het een bevestiging." Maar zijn vrouw wilde niets meer van hem weten. Ze zette zijn spullen op de stoep. Hun huwelijk was voorbij, meende ze. Later is ze daarop teruggekomen, maar toen hadden Ton en ik al een vaste relatie opgebouwd.'

'Ton was mijn grote liefde, we zijn zevenentwintig jaar samen geweest. We spreken elkaar nog zeer regelmatig. Hij heeft een jongere vriendin

nu, met wie ik het best kan vinden. Soms gaan we met z'n drieën op stap.'

'De laatste jaren zijn niet makkelijk geweest; ik kreeg last van artrose – een typische vrouwenkwaal – en ik heb al dertig jaar een chronisch ontstoken lever. Zulke dingen eisen hun tol in een relatie. Het is niet dat ik zo edelmoe-dig ben, maar ik dacht dat het goed zou zijn als hij iemand anders leerde kennen die voor hem kan zorgen en die hem een beetje waard is. Want het is een doodgoeie knul.'

'Wat ook speelde: ik ben twintig jaar ouder dan Ton. Het hield me bezig hoe dat in de toekomst met ons zou moeten, ik vreesde het moment waarop de ander zich verplicht zou gaan voelen.'

'Zoals het nu is, is het goed. Het is een mooie oplossing. Hij is gek op die andere vrouw. Maar hij belt me iedere week. En zodra er geklust moet worden komt hij langs en vraagt wat er nog meer te doen is. Ik ben blij dat we elkaar nog steeds kennen.' ←

Colette Berends overleed op 23 april van dit jaar.

I am a woman now, door Michiel van Erp en Daniëlle Serdijn.
De Arbeiderspers.
ISBN 978 90 295 8665 8.
Prijs € 18,95.
We geven 10 exemplaren weg. Stuur een e-mail naar prijsvraag@vara.nl o.v.v. *I am a woman now*.

